

Locuinti'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

o in

Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decatu numai de la corespundintii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va est Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre șase lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu întregu . 12 „ „ „

Pentru Romanii:

proa. întregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 15 „ = 15 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taos'a timbrale pentru fiesce-care publicatiune separatu. In loculu deschisu 20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Invitare de prenumeratiune

la

„FEDERATIUNEA“

pre triluniulu IV (oct.—dec.) 1870.

Incependu-se cu 1. octomvre st. v. triluniulu IV (oct.—dec.) alu anului curinte, rogãmu pre p. t. doritorii de a avè acestu diurnalu, sè binevoiesca a grabi cu prenumeratiunea pãna la acestu terminu.

DD. abonati, alu caroru abonamentu espira cu finea triluniulu iuliu—septemvre, voru binevoit a-si reinnot, fãra intãrdiare, abonamentele, er' pre acei DD. abonati, cari n'au respunsu inca pretiulu de prenumeratiune, i rogãmu, sè binevoiesca a-si raftu socotelele.

Pretiulu de prenumeratiune se pote vedea fruntea foiei; remane si pre viitoriu acelu-a-si.

Ne rogãmu a se scrie legibilu si precisu: numele, locuinti'a, post'a ultima si post'a principale.

Administratiunea.

Adunarea pentru infintiarea teatrului romanu de dincõce de Carpati.

Siedinti'a a dou'a, tienuta in Dev'a, 5. oct. a. c.

(Fine.)*

La §-ulu 10, dlu advocatu Nicola face urmatoriulu amendamentu: „Resiedinti'a comitetului este de-o-cam-data Pest'a.“ — Se primesce.

Dlu Nicola doresce, ca in §. 11, dupa cuvintele: „Comitetulu se compune d'in șapte membri, anume: unu presiedinte, unu vice-presiedinte,“ sè se intercaleze: „cari totu-una-data voru fi si presiedintele si vice-presiedintele societãtii.“

Dlu presiedinte, dr. Iosifu Hodosiu, stilizeza propunerea vorbitoriului antecedente estu-modu: „Comitetulu se compune d'in șapte membri, a nume: d'in presiedintele si vice-presiedintele societãtii, d'in doi secretari, unu cassariu si d'in alti doi membri.“ — Se primesce.

Dlu popu Aug. Popu doresce, ca membrii fundatori sè aiba votu decisivu in adunãrile comitetului. — Piposiu, advocatu, primesce, in principiu, acèsta propunere, inse e de opiniunea, ca numitii membri sè aiba numai votu consultativu. — Iosifu Vulcanu, Secula si parintele Butariu combatu propunerile de mai susu, cari se si respingu.

Rds. Domnu S. Balintu face, cu privire la aline'a prima d'in §-ulu 11, urmatoriulu amendamentu: „Afara de presiedinte si vice-presiedinte, comitetulu se constituie pre sine insu-si.“ — Dlu Ios. Vulcanu doresce, ca adunarea sè alege si pre cei-a-alti oficiali ai comitetului. Aug. Popu si Danila pledãza pentru stergerea alineei d'in discussiune, era I. Francu partinesce propunerea dlui Vulcanu. — Se adopta propunerea, facuta de dlu Vulcanu, era aline'a respectiva se elimineza.

Relativu la §-ulu 12, dlu advocatu Piposiu propune substituirea espressionei „subcomitete“ cu „agenture.“ — Danila se declara pentru tectstu, de ora-ce subcomitetulu consiste d'in mai multi membri, precandu agentur'a o pote formã si numai unu omu singuru, si asiã subcomitetulu va poté desvoltã una activitate mai mare, de cãtu agentur'a. I. Simionasiu doresce, ca comitetulu sè numesca numai agenti particulari. — Lazaru Petco voiesce sè se dica, in locu de „subcomitete,“ numai „comitete.“ — Iosifu Vulcanu propune, ca §-ulu d'in cestiune sè se modifice estu-modu: „Comitetulu va formã comitete filiale pentru promoverea scopului Societãtii.“ — Adunarea adopta acèsta modificatiune.

*) Vedi Nr. trecutu alu „Fed.“

§-ulu 13. se admite fãra observare. La §-ulu 14., care trateza despre tienerea siedintieloru comitetului, dlu advocatu Nicola face urmatoriulu amendamentu: „Pentru luarea de conclusiuni valide, se recere presinti'a a patru membri cu presiedintele.“ — D. Secula doresce reducerea acestui numeru la 3 membri, si sè se dica: „Pentru luarea de conclusiuni valide, se recere presinti'a de celu putienu 3 membri cu presiedintele.“ — Se accepteza amendamentulu dlui Secula.

§-ii urmatori 15 si 16 se admitu fãra observare. — Relativu la §-ulu 17, parintele Butariu propune, ca banii incassati sè se depuna in unu asemene locu, de unde sè se pota ajutorã si imprunutã poporulu, d'in care cauza, capitalulu sè se intrebuinteze numai spre ajutorarea si imprunutarea poporului romanu, imprunutandu-se numai acci-a cari, cu 3 lune mai innainte, se voru fi facutu membri ai societãtii. — D. Vulcanu primesce cu bucuria ide'a vorbitoriului antecedente, si doresce ca acèsta sè servesca de indreptariu pentru comitetulu ce se va alege. — Nicola e de parere, ca acèsta idee sè se exprima, in Statute, prin urmatoriile: „Imprunuturi d'in fondulu societãtii teatralei potu radica numai membrii societãtii.“ — D. Secula nu vede practicabila ide'a parintelui Butariu, dreptu-ace'a partinesce tectstulu proiectului. — Submitendu-se la votu propunerea cestiunata, se respinge ei se primesce tectstulu §-ului.

§-ii 18, 19, 20 si 21 se primescu fãra modificare. D. Schiaiu propune, ca dupa §-ulu 21 sè se redacteze unu paragrafu nouu, §. 22, in care sè se dica, cã Statutele societãtii se potu schimbã dupa impregiurãri. — Dlu presiedinte, dr. Iosifu Hodosiu, stilizeza propunerea d'in cestiune estu-modu: „§. 22. Adunarea generala pote modificã aceste statute, inse fãra de a schimbã scopulu societãtii.“ — Se primesce cu unanimitate.

D. I. M. Moldovanu propune ca paragrafu nouu, care va formã §. 23, cã societatea, la casu candu nu va numerã neci 7 membri ordinari, se va privi de dissolvata, era averea ei va trece la Asociatiunea transilvana pentru cultur'a si literatur'a poporului romanu. D. Iosifu Vulcanu nu pote admite paragrafulu proiectatu, d'in cauza cã acestu-a se eschide prin §-ulu antecedente, in care se dice apriatu, cã scopulu societãtii nu se pote schimbã. — D. Lazaru Petco primesce propunerea dlui I. M. Moldovanu, inse face amendamentulu, ca fondulu teatralu, care dupa dissolvarea societãtii va trece la Asociatiunea transilvana, sè se administreze prin unu organu propriu si numai spre scopulu teatrului. — Noulu §. alu dlui Moldovanu se primesce cu amendamentulu dlui Lazaru Petco, redactatu estu-modu: „§. 23. Societatea se va privi dissolvata, candu nu va mai numerã neci 7 membri ordinari, cari sè compuna comitetulu, in care casu averea ei va trece in administratiunea Asociatiunei transilvane pentru cultur'a si literatur'a poporului romanu, inse numai spre scopulu infintiãrii teatrului romanu.“

§-ulu 24 se primesce fãra observare. — Dupa terminarea desbaterei speciale, dlu presiedinte invita adunarea a procede la alegerea comitetului de 7, prevediutu in §-ulu 11 d'in Statute. — Se alege cu aclamatiune domni: dr. Iosifu Hodosiu, presiedinte; dr. Alexandru Mocioni, vice-presiedinte; Iosifu Vulcanu si dr. Iosifu Galu, secretari; Vincentiu Babesiu, cassariu; Alexandru Romanu si Petru Mihali, membri ai comitetului.

Dupa acèsta, dlu presiedinte roga adunarea a transpune comitetului nouu alesu raportulu comitetului de cinci d'in Bud'a-Pest'a; totu-de-una-data o invita a decide, conformu §-ului 9. liter'a g), loculu si tempulu venitoriei adunãri generali. Dupa una consultare mai lunga, se decise, ca venitori'a adunare generale sè se tienã in cetatea Satu-Mare, era tempulu s'a defiptu pre prima iuniu, 1871.

Dlu Iosifu Vulcanu ofere diuariulu sèu „Famili'a“ de organu oficialu alu societãtii teatralei,

publicandu gratuitu tote actele adunãrilor generali, precum si ale comitetului. — Se primesce cu aplause.

Dlu Simeonu PISO relateza, cã venitululu curatu alu concertului, arangiatu in favorulu fondului teatrului natiunalu, face 152 fl. v. a. si unu galbenu.

Dlu Iosifu Vulcanu propune a se votã multiumita protocolara Domnisioreloru si domniloru, cari au bine-voitu a participã la concertulu arangiatu in favorulu fondului teatralu. — Adunarea insarcinã pre dlu Simeonu PISO, ca sè esprime multiumirea adunãrii domnisioreloru si domniloru diletanti.

Rds. D. Simeonu Balintu propune a se alege una deputatiune constatatoria d'in doi membri, cari sè esprime proprietariloru casinei multiumita adunãrii pentru cã au concesu ca siedintiele sè se tienã in localitatea casinei. — Se alesera domni Petru Draghiciu si Isaila Moldovanu.

Dlu Borha propune sè se esprime multiumita protocolara presiedintelui si secretariloru siedintieloru, precum si comitetului de cinci, alesu de inteliginti'a romana d'in Bud'a-Pest'a. — Se primesce cu aplause viue.

Dupa ac'a, se alege una comisiune de trei, in personele domniloru Georgiu Cioclanu, Piposiu si Ionu Papiu, pentru verificarea procesului verbalu alu siedintiei de asta di.

Dlu dr. Iosifu Hodosiu, multiumindu membriloru adunãrii pentru atentiunea incordata, cu care au urmaritu desbaterile siedintiei de astadi, si-iã remasu bunu pãna la vedere in Satu-Mare, si parasesce sala siedintieloru intre aplause cele mai caldurose si viue a le publiculu.

Si cu acèsta, siedinti'a a dou'a si ultima s'a inchiaiatu la 2 ore si diumetate. La 3 ore, una cununa frumoasa de ospeti s'a intrunitu la unu banchetu in casa dlui protopopu Ioanu Papiu, unde au petrecutu pãna cãtra 6 ore. S'era a avutu locu unu balu splendidu, despre care vi voiu raportã cu alta ocaziune.

Inainte de a inchiaia raportulu meu, mi tienu de detorintia a indreptã una sminta forte neplacuta pentru mine. Anume, in raportulu meu d'in Nr. tr. alu „Fed.“ s'a pusu in cãte va locuri numele: Gusti in locu de Augustinu Popu. Neavendu onorea d'a cunosce pre respectivulu domnu, lu rogu sè me escuse pentru acèsta greșiela fãra de voia.

Unu ospe.

De pre campulu resbelului.

Scirile, ce le primimu de pre campulu resbelului, se reducu tote la pregatirile armatei nemtiesci pentru bombardarea Parisului carea, conformu telegramelor prusesci, va avè sè se incepa in un'a d'in dñele d'ntre 14. si 18. oct. Caus'a, cã bombardarea s'a amènatu atãtu de tardfu, consiste, dupa buletinele prusesci, in dificultãtile cele mari, cu cari sunt legate transportãrile tunurilor grele de asediare, fiindu cã francesii au stricatu tote comunicatiunile cu Parisulu, precum si podurile de preste fluviulu Marne.

Relativu la erumperea francesiloru d'in 30. sept., diuariulu „Indépendance Belge“ publica urmatoriile date, primite d'in Parisu, in 1. oct., prin post'a aeriana: „Ieri, vineri, in 30. sept., la 4 ore demaneti'a, trupele facura una erumpere d'in fortulu Bicêtre. Lupt'a s'a inceputu de brigad'a du Moulin, la carea au participatu apoi regimentulu 9., mai multe batalione d'in regimentele 39., 44., 69., 70., 71., 90. si 93, batalionulu 35 alu gardei mobile (Vendée), 4 scadrone de gendarmi, 2 de spahis si diumetate d'in unu regimentu de artileria.

Acèsta explorare ofensiva intru atãta n'are neci unu resultatu, incãtu trupele si-au tienutu pusetiunile loru de mai innainte; inse,

considerandu perderile suferite cu această ocaziune, lupta a fostu serioasă; căci singuru numai brigada du Moulin a perdutu 59 morti, 309 raniti, 200 perduti, prin urmare cam la 600 incapabili de bataia. — Trebuie luat apoi in consideratiune, că la această lupta au participatu optu brigade. De toti sunt cam la 1500—1800 raniti; fetorii mai greu raniti fure transportati in palatiulu industrialu.

Aici aflaramu despre scopulu actiunei de ieri; prusii au fostu ocupatu satele Thiers, Gey si Chevilly, cari jacu intre Versailles, Sceaux, Choisy-le-Roi si Plessis-le-Piquet. Se scia, că ei s'au fortificatu in tinentulu acelu-a, deci trebuiau să se alunge de acolo, pentru ca estu-modu să se pota strică batteriele, pre cari le-au fostu facutu contra fortificatiuniloru Parisului. Totu-una-data se mai scia si ace'a, că in Choisy-le-Roi s'a concentratu una massa mare de trupe; alte colone s'au adunatu in padurile, cari se estindu in vecinatatea de la Vendres, Vitry si Montrouge.

Unu sunetu de tunu signalisa, la 4 ore, pre inimicu, care parasise padurea de la Clarmart si Vitry; elu innainta in doue linie paralele spre siestulu de la Villejuif. Trupele franceze lu asceptara si lu respinsera prin unu focu bine nutritu pana la case. Mai de parte nu potura innainta; satulu fu aপরat. Numai decatu resuna comandă cunoscuta: La bajonettu!

Dupa ace'a urma una lupta inversiunata. — Acestu-a e casulu primu de la inceputulu resbelulu, candu trupele ped-stre ale ambiloru inimici stetera peptu la peptu; trei mii de prusi remasera pre campulu luptei, era restulu o luă la fuga, si numai artilleria pota să resiste atacului francesiloru. Ei trebuira să ceda, lasandu dupa sine 24 tunuri prusesci, cari le-au fostu ocupatu. — Totu in tempulu acestu-a, generalulu Ducrot a eruptu cu 14 batalione in partea cealalta a cetatii, prin portă Maillot; elu s'a rentorsu in deretru numai noptea, dupa ce a fostu cutrieratu in zedaru totu tinentulu de la Bougival; se pare, că prusii au parasitu aceste puncte.

Scirile mai recinti ni spunu despre mi multe lupte, intemperate in partile de la fluviulu Loire, si anume, la Pithiviers, Toury, etc.; deci nu incapenececi una indoiela, că armata nemtiesca e resoluta a strabate la fluviulu Loire, pentru ca să impedece formarea nouei armate franceze de acolo. — Francesii apera cu bravura mare această linia, si asiē nemtii si-voru pota ajunge scopulu numai cu sacrificie mari. Conformu sciriloru d'in Chalons, francireurii atacara, in 9. oct., una escorta prusesca cu tunuri asediatorie pre drumulu ce duce de la Neuteuil la Meaux, causandu-i perderi sentite. — Bombardarea cetatii Breisach s'a inceputu in 7 oct., sera la 8 ore si diumetate, d'in trei parti, si anume, d'in sudu, vestu si nordu. Foculu s'a sistatu la 11 ore si diumetate, si fu susceptu de nou in 9. l. c., la 7 ore si diumetate demanetia.

Scirile diuariului „Journal officiel“ d'in Parisu confirma raportulu ministrului de resbelu, conformu carui a in Parisu se afla 280.000 garde nationale, 80.000 garde mobile, 20.000 francireuri si 150.000 trupe bine inarmate. Una explorare, facuta in 5. oct., a succesu pre deplinu; d'in Mont Valerien s'a impuscatu a supra aradicatureloru d'intre St. Cloud si Bougival; inimiculu fu scosu d'in Bougival cu proiectile marine. — Una proclamatiune a guvernului republicanu comunica, că in departemente s'au formatu degia doue armate, constatatorie d'in câte 80.000 fetorii, si că una a trei-a armata se va forma cătu mai curundu. — Dupa unu telegramu d'in Ham, datatu d'in 8. oct. garda nationala a respinsu d'in St. Quentin 1200 prusi, cari s'au retrasu spre Rilemont. Scirile d'in Tours ni spunu, că ministrulu Gambetta a sositu acolo, si a emis una proclamatiune cătra departemente, in carea dice, că guvernulu republicanu a aflatu Parisulu fara tunuri si fara arme; inse acum'a are 400.000 garde nationale bine inarmate, 100.000 garde mobile si 60.000 trupe regulate. In oficine se versa tunuri. Femele gatescu pre tota diu'a unu milionu de patrone. Fiasce-care batalionu d'in garda nationala are 2 mitrailleuse, si va primi tunuri campestre. Forturile sunt prevediute cu artilleria escelenta. — Fortificatiunile cetatii sunt prevediute cu 3800 tunuri, si sianturile sunt ocupate de garda nationala.

Conformu telegramelor d'in Tours, datate d'in 11. oct., prusii renouira, in 10. oct., ataculu contra Cherizy-ului la Dreux, inse pana la 6 ore fure respinsi prin resistinta energiosa a poporatiunei; artilleria loru tiena pusetiunea; inimiculu aprinse una parte d'in Cherizy, precum si mai multe sate. — Comandantele supremu alu corpulu 15 de armata relateza ministrului de resbelu, că cetatea Artenay, unde postă brigada Longuere

si unele companie de venatori, fu atacata si ocupata, in 10. l. c., de inimicu cu poteri prevalente. Generalulu Reyan veni in ajutorulu cetatii cu cinci regimente, patru batalione si cu una batteria, inse trupele franceze, dupa-ce au resistatu pana la 2 ore si diumetate, fure respinse in padure, pre carea comandantele supremu o tiene ocupata si o va aপরat cu totu pretiulu; prusii au fostu in numeru prevalentu, mai alesu in artilleria. — Dupa unu telegramu d'in Brussel'a, la Parisu s'a intemplat una lupta formală intre trupele bavareze si prusesci. Bavarezii au protestatu, că pre totu-tindenea se innaltia numai stindarde prusesci.

Economicu.

Sistemele de agricultura la Romani. *)

Pentru ca pamentulu nu numai să se conserve poterea ci să devina d'in ce in ce mai productiv, accentuaramu, vorbindu despre rotatiunea carea ar fi a se introduce, dupa parerea nostra, in regiunile memorate, — că avemu trebuintia de balegariu, si a nume la ogora pentru fia-care jugeru 350 centenarie, preste totu: $350 \times 20 = 7000$ cent., er' la fruptele saporie (cucurudiu, s. a.) pentru fia-care jugeru 175 cent., preste totu: $175 \times 20 = 3500$ cent., in suma: 10,500 cent. balegariu.

Ca să potemu produce această cantitate de balegariu, ni-ar' trebui să avemu 4565 cent. fenu seu alte fructe in asta valoare.

Avendu in vedere calcululu de mai inainte, productiunea nostra dupa sementurele de tomna (rapitia si grâu), la olala 60 jugere, este a 1 jugeru de grâu 35 cent., preste totu: $35 \times 40 = 1400$ cent. paie a 1 jug. rapitia 30 cent., in suma: $30 \times 20 = 600$ „ „ dupa sementurele de primavara, jugerulu a 20 cent., $20 \times 20 = 400$ „ „ dupa fruptele saporie, jugerulu a 50 cent., $50 \times 20 = 1000$ „ „

Sum'a . . . 3400 centenarie paie si cocieni. Inse paiele nu au neci odata valoarea fenui, ci $1\frac{1}{2}$ —3 cent. paie se considera egalu cu 1 cent. fenu; dar, luandu unu terminu mediu-lociu, se pote dice că 2 cent. paie sunt egalu cu 1 cent. fenu, asiē dara d'in sum'a de susu avemu 1700 cent. fenu; la aceste a avemu să mai adangemu fenule casegatu de pre cele 10 jugere ogora, sementate cu nutretiu, unde amu calculatu dupa fia-care jugeru doue cara si carulu lu vomu luă cu 10 cent. seu jugerulu cu 10 cent., adica $10 \times 20 = 200$ cent., in suma (1700 + 200) 1900 cent. fenu; potemu luă inca; că d'in fruptele de primavara se voru nutri la mos'a adusa ca esemplu, la diferite animale, 500 cent., in fenu 1000 cent., si asiē amu avé să mai suplinimu 1700 cent. fenu. Pentru ca să potemu casegă acestu fenu, amu avé trebuintia de 34 jugere fénatie seu 20—24 jugere fénatie artificiali, pentru-că sciutu este, că trifoiulu si lucerna ni dau multu mai mare venitu decatu livedile naturali

Acést'a este calea, prin carea ni-amu pota asigură nutretiulu. Inse pentru ca acestu nutretiu să se prefaca in balegariu, trebuie datu animaleloru, si, daca calculamu pentru una vita mediu-locia (de $7\frac{1}{2}$ cent. greutate) câte 114 cent. fenu bunu seu nutretiu, — căci aci sunt calculate si paiele pentru asternutu, — avemu trebuintia de 40 vite mari. Pana acuma amu luat in calcululu nostru numai 10 vite de lucru cari inse, in privintia productiunei de balegariu, se considera numai ca 5 capete căci, fiindu vitele in lucru si pre drumuri, balegariulu carele se perde trebuie subtrasu, si, calculandu bine, acestu-a face diumetate, prin urmare ni aru mai trebui 35 vite mari. Ce vite ar' fi mai bune ca să si procure economulu, această intrebare depinde de la impregiurari; asiē, sunt tinenturi cu populatiune desa, cu fabrice multe, cu orasie dese si populate, si, afara de acést'a, prevediute cu livedi grase si apa buna, forte apte spre tineria de vaca; — era pentru tinenturi mai delose, si mai uscate, oia este vita cea mai escelenta si binecuvantata; porcii sunt buni pentru fia-care economu si renteza de minune nutrementulu ce li se dá, inse in tinenturi baltose, prevediute mai alesu cu paduri de stegiaru si fagu, aducu unu venitu multu mai mare. Credemu inse, că fia-care economu, considerandu impregiurările in cari se afla, va pota determiná mai bine decatu noi sioulu de vite, cătra cari are seu una aপরare mai mare, seu crede că le va pota intrebuintia mai bine pentru cultivarea pamenturiloru sale; nu se pote inse negá, că balegariulu celu mai bunu pentru ori-ce fructe si pamenturi de ori-ce calitate este balegariulu de animale cornate.

Acestea sunt pre scurtu parerile mele in privintia agriculturii in regiunile memorate. Eu credu, că pre această cale si-va pota economulu romanu salvá viitoriulu; nu sum inse atatu de vanu, incatu să pretindu că numai acést'a este singura cale a fericeii, ci se pote să fia tinenturi, unde economi'a altcum condusa ar' aduce venituri mai mari, tinenturi, in cari clim'a, pamentulu, populatiunea, conditiunile comerciali si alte multe impregiurari,

*) Vedi Nr. 89, 90, 91 si 93 ai „Fed.“

m'aru face, daca le asiu cunosece, ca să mi schimbu planulu. Inse pana voi avé una convictiune si una esperientia mai profunda, voi sustiené, că acestu-a este sistenu de agricultura mai rationalu.

Nu credu neci ace'a că motivele aduse de mine să placa toturoru, ba sum convinsu că se voru afla multi cari, cetindu mai alesu punctulu d'in urma in privintia ingrasiarei pamentulu, voru ride, dicendu: cine a mai pomenitu să se ingrasie cu balegariu tiermurii adesea inundati de Tisa, Muresiu; cine a mai auditu să se ingrasie pamenturile in Banatu, granariulu Europei; cine a mai veditu ingrasiate prin balegariu tiermurii Dunarei si partile d'in Romani'a libera cu pamentulu ei escelentu, tiermurii Milecovulni si alte tinenturi, in cari de seculi se depunu, aduse de apa, sucurile si materiile cele mai fertile, cari facu holdele de nu te vedi d'in ele neci calare, si cari dau spiceloru una marime extraordinaria?

Eu sum pre multumitu, si rogu d'in anima pre atotopotintele ca nu numai să conserve ci să mareasca fertilitatea si productivitatea pamentulu nostru; ca prevedinti'a să se indure a salvá pre romanu celu putinau pre calea naturei, a-i alina dorerile si a-i acoperi lipsele, căci si altminte romanulu este destulu de persecutatu de straini, lipsitu de pamenturile sale, aservitu, impilatu, batu-jocuritu si ocaritu, ba inimicii seculari ai romanului lucreadia asta-di pentru a-i rapi chiaru si vietia, denegandu-i limba si nationalitatea . . . . . inse bunu e Domnedieu!

Unde ar' fi romanulu, a carui-a anima să nu tralsalte de bucuria, candu ar' vedé inflorindu fericeia gintei sale, progresulu ei spiretualu si materialu? Frumose sunt dorintiele, pia este iubirea, maretia e insufletirea si generosu este devotamentulu fara margini, si tote aceste batu in anima romanului pentru romanu, inse pentru ca aceste calitati eminente a le romanului să aiba rezultatulu doritu, trebuie să punemu una grige mai mare pre progresulu nostru materialu, imbunatatindu ne mai vertosu agricultur'a, carea este forte statiunaria si neglesa.

Se audu de mai multi ani incoee plangeri si ostari intre economii nostri, dicendu, că de cătu-va tempu pare că si-a luat Ddieu indurarea de cătra noi; audi pre betranulu ingarbovitu de ani si albitu de greutatea sarcineloru vietiei sale, plangundu-se: altcum erau tempurile odata, pucinu aducea multu, abundanti'a era generale, asta-di inse multulu nu aduce nimicu, daca socotesci cheltuele. Adeverulu este, că cu ochii mei am veditu in multe pamenturi fertile, in locu de grâu, nisce paie pitice, mai fara spicu, rare si imburuenite, incatu erai silitu a credo, că e locu intienitu decatu grâu sementatu in pamentu aratu de doue ori.

I. Chitu.

(Va urma.)

Racsi'a, oct. 1870.

— H i r m o n d ó - u l u d e s p r o r o m a n i . —

Oláh vakandokok (soboli romani.) — Ungurii, ca singuri amici ai romaniloru.

Esista unu diarnalu magiaru, intitulatu „Hirmondó“, pre care multi d'intre on. lectori ai „Federatiunei“, credu că lu cunosecu. Acestu diarnalu este renumitu numai d'in caus'a că, pentru bani, primescu si macina in mor'a redactiunei sale totu ce domni de la potere i baga in cosiu. Nenocirea inse pentru domni de la potere e, că mor'a nepriceputulu morariu, respective redactoru, nu produce decatu taritie, cari nu potu avé altu destinu, decatu de a se arunca in valulu rimatoriloru.

Eu cunosecu acestu diarnalu, dar'nu cugete cine-va, că mi-asiu fi datu dora eu denarii pentru elu, nu, ferescame Ddieu, ci numai d'in gratia generosului guvernulu, care tramite, in daru, fia-carei comune câte unulu, ba si câte doue esemplarie. Si chiaru acestu-a este nacasulu meu, că lu cunosecu, căci sofismele cornute ale acestui diarnu mi facu adese sange reu, de ora-ce redactorulu seu, care pre-tinde si vré să treca de liberalu, este celu mai mare inimicu alu romaniloru, cari lupta pentru libertate.

Asiē in numerulu prossimu, pare-mi-se 71., diuariulu d'in cestiune ne saluta cu cuvintele: Oláh vakandokok (soboli romanesco), urmate de vre-o câte-va orduri pline de sarcasme despre Romani'a, I. Brateanu, Rosetti, si Baleanu, caroru-a redactorulu numitulu diarnu nu e demnu să li deslege necu chiaru curelele incalciamintelor.

Nu voiescu a pași cu dinsulu pre aren'a de lupta si a-lu combate cu argumentele ratiunei, căci această, ori si cum, mi-ar' derogá, si nu voiescu cu atát'a mai putieniu, pentru că Dsa n'a argumentatu nimicu, ci a scrisu numai in ventu, negru pre albu; cu tote aceste-a nu potu să nalu intreb, cam asiē intre patru ochi, că scie Dsa, cine e Brateanu, Rosetti, ori Baleanu, pre cari i numesce „soboliromanesci“?

Scie Dsa, că acesti barbati sunt barbati de renume european, cari au doveditu lumei, prin capacitatea si sciintiele loru diplomatice, prin principiile loru curatu democratice, principi, cari Dsa nu le-a avutu neci canda, — că di nsi pricepu motulu secului presinte?

Scie Dsa, că barbati, pre cari are obraznic'a de a-i numi soboli, sunt luptacii stindardulu, pre care seculu alu XIX, seculu civilizatiunei, alu progresulu, culturii a

alu libertății popoarelor, a scrisu cu litere nesterse: Dio-
su cu tiranfa! Traiesca libertatea! pre
candu redactorului lui „Hirmondó“ o una enigma, gaoitua-
ra, ba chiaru sobolu, că-ci si acum, in tempulu luminei,
orbca si ratecesce in intunericu.

Scie Dsa că acei-a, pre cari i numesce soboli, nu
iau fostu conscolari in vr'una preparandia de a Dlui
E t v o s i u, ci principiele, cari ei le profeseza asta di
in faci'a lumiei, cu frunte deschisa, sunt principiele pro-
grosului, cascigate la primele universități ale lumiei?

Si daca scie, pentru-ce li dă epitetulu de soboli? —
Pentru-că urescu despotismulu si lupta pentru libertate?
Atunci francesii, italianii, americanii si toti cei ce lupta
pentru libertate sunt soboli, ér' DSA si consocii sâi, cari
si asta-di orbca in intunericu, sunt fi ai luminei. Rositi
si ve ascundeti de propriiele vostre cuviante nesocotite!!

Inca un'a. Dupa „Hirmondó“, magiarii sunt singurii
amici ai Romaniei si ai Romanilor, si daca Romania vrè
sè traiesca independinte si libera, trebuie sè se alieze cu
Ungaria. Asiè ni profeticesce hariolulu de redactoru alu
„Hirmondó“-ului. Dar' i multumimu prè-frumosu. Dauna,
că n'amu sciutu acést'a mai inainte, acum e degià
tardiù.

In fine, inchiiau acestu orduri cu svatulu, ce voiescu
a-lu dă dlui redactoru alu „Hirmondó“-ului, că sè faca
bine sè schimbe titulu diurnalulu sèu in „H a z u g -
m o n d ó“, că-ci va fi mai nimeritu asiè, si va avè celu
putienu unu principiu.

Andrieu Popu.

Consemnatiunea

oferteloru suscrise si solvite pentru institutul de fete din
Oradea-Mare. *)

Nr. curinte.	Numele daruitorului	Locuint'a.	Sum'a oferita.		Sum'a solvita.		Observa- țiuni.
			fl.	cr.	fl.	cr.	
1	Anna Hodosiu	Baia-de-Crisiu			5	—	
2	Anna Francu	„			2	—	
3	Eufimia Cosieriu	„			2	—	
4	Iudit'a Secula	„			5	—	
5	Elena Prodanovicin	„			1	—	
6	Teresia Ciaciani	„			2	—	
7	Maria Piciu n. Mandra	„			1	—	
8	Eufimia Bolfa	„			—	50	
9	Teresia Beovicu	„			1	—	
10	Anna Basia	„			3	—	
11	Georgina Rusu	„			1	—	
12	Elisabetha Popu	„			4	—	
13	Persida Ardeleanu	„			1	—	
14	Carolina Bubanicu	„			1	—	
15	Iosefa Reichenberger	„			2	—	
16	Paulina Roth	„			1	—	
17	Maria Ribiczey	„			1	—	
18	Francisca Trutia	„			1	—	
19	Elena Siulutiu	„			1	—	
20	Victoria Francu	„			4	—	
21	Ida Spindler	Bradu			1	—	
22	Ros'a Pitsch	„			1	—	
23	Teresia Rezeiu	„			—	50	
24	Berta Kirényi	„			1	—	
25	Teresia Pankl	„			1	—	
26	Lotti Nánási	„			1	—	
27	Anna Pietsch	„			1	—	
28	Ludovicu Lazaru	„			2	—	
29	Sofia Schöpker	„			1	—	
30	Rosalia Lelley	„			1	—	
31	Anna Bradi	„			1	—	
32	Lotti Bradi	„			1	—	
33	Soci'a lui Alesandru Vilmos	„			1	—	
34	Carolina Inceze	„			—	50	
35	Rosa Cuteanu	„			1	—	
36	Emilia Gaboru	Boitia			5	—	
37	Anastasiu Moldovanu	„			2	—	
38	Anna Suchi Sonda	„			1	—	
39	Eufimia Holiaska	„			1	—	
40	Christina Kutasy	„			1	—	
41	Matilda Corhani	„			1	—	
42	Elisabeta Schneider	„			1	—	
43	Florentina Gradina	„			2	—	
44	Rosa Lönhardt	„			1	—	
45	Sofia Bárdosy	„			5	—	
46	Amalia Talosiu	Halmagiu			1	—	
47	Anna Mihailovicu	„			1	—	
48	Catarina Baltescu	„			2	—	
49	Elisabeta Szabó	„			1	—	
50	Iuli N.	„			1	—	
51	Catalina Rusu	„			1	—	
52	Maria Dózsa	„			1	—	
53	Lori Milvius	„			—	50	
54	Johanna B.	„			1	—	
55	Amalia Kovácsy	„			1	—	
56	Soci'a lui Neubauer	„			1	—	
57	Iosefa Moga	„			1	—	
58	Sororile Eugenia (Otilia Popu)	„			1	—	
59	Emilia Sterca Siulutiu	„			1	—	
60	Maria Sterca Siulutiu	„			1	—	
61	Ida Sterca Siulutiu	„			1	—	
62	Ilia Sterca Siulutiu	„			1	—	
63	Victoria Sterca Siulutiu	„			1	—	
	Sum'a				93		

*) Vedi Nr. trecutu alu „Fed.“

Nr. curinte.	Numele daruitorului	Locuint'a.	Sum'a oferita.		Sum'a solvita.		Observa- țiuni.
			fl.	cr.	fl.	cr.	
1	Maria Popovicu n. Domsa	Vascon			2	—	
2	Iulianna Kalotay	„			1	—	
3	Eulalia Horváth n. Markovics	„			1	—	
4	Maria Lazaru	„			2	—	
5	Demetriu Simai	„			1	—	
6	Dna de Demetriu Si- mai	„			1	—	
7	Floriana Popu	„			1	—	
8	Ladislau Popovicu	„			—	50	
9	Atanasiu Coroiu	„			1	—	
10	Alesandru Coroiu	„			1	—	
11	Nonela Weisz	„			2	—	
12	Leopoldin Pollach	„			1	—	
13	Christian Baumgart- ner	„			1	—	
14	Maria Rieger	„			1	—	
15	Maria Körner	„			1	—	
16	An'a Groza	„			—	50	
17	Anitia Pap	„			—	30	
18	Sofia Coroiu	„			—	50	
19	Dna lui Michailu Fejér	„			4	—	
	Sum'a				19,80		

Nr. curinte.	Numele daruitorului	Locuint'a.	Sum'a oferita.		Sum'a solvita.		Observa- țiuni.
			fl.	cr.	fl.	cr.	
1	Elena Densusianu	Fagarasiu			5	—	
2	Sinesta Stoicu	„			1	—	
3	Luisa Gremoiu	„			1	—	
4	Carolina Alutaru	„			1	—	
5	Maria de Lemeni	„			2	—	
6	Maria Poparade	„			1	—	
7	Zinca Romanu	„			2	—	
8	Maria Tutlai	„			1	—	
9	Francisca Tamás	„			2	—	
10	Nett. Siulutiu	„			1	—	
11	Maria Florea	„			1	—	
12	Maria Cipu	„			1	—	
13	Maria Aiser	„			1	—	
14	Maria Popu	„			1	—	
15	Otilia Gram'a	„			1	—	
16	Anastasia Popescu	„			2	—	
17	Iudita Negrita	„			1	—	
18	Elena Popu	„			5	—	
	Sum'a				30	—	

(Va urm.)

VARIETATI.

*(Dlu I. P. Eliade), revisore scolariu in
Ploiesti, va dá la lumina a dou'a editiune, adausa si in-
dreptata, a opului sèu importantu: Elemente de
Pedagogia si Metodologia. Acésta opera
va cuprinde, ca si prim'a editiune, patru párti: Ped-
agogia sèu cursulu educativu; aci se ga-
sescu cunoscintiele pentru intemeierea unei reale si vero
educatiuni; II. Invetiatoriu si Scol'a, unde
se prescriu tote detorintiele invetiatoriloru cátra scola,
scolari, concetiani, colegi, autoritati, etc.; III. Meto-
dologia generale, care indica modurile generali
ale invetiamentulu si recomanda pre cele mai bune;
IV. Metodologia speciale; acést'a pune la
dispusetiunea Dloru invetiatori metodele cele mai reco-
mendabile si i conduce cu siguretate cátra scopulu marei
loru misiuni. Pretulu unui esemplariu pentru abonati va
fi 3 lei noui. Opera va est de sub tipariu in luna lui
noiembrie. Ne tienemu de detorinta a recomandá atenti-
nei publice acestu opu, destinat a inlesni atátu parinti-
loru cátu si invetiatoriloru greu'a loru misiune de educa-
tori si instructori. Cumca opulu a fostu bine primitu in
Romania, se vede de acolo, cá d'in prim'a editiune s'au
vendutu una miie de esemplarie, asiè cá, ne mai avendu
alte esemplarie, autorulu si-a propusu a face a dou'a edi-
tiune. Noi ni-amu permite numai observatiunea, ca serie-
torii nostri d'in Romania sè incungiure espresuniile e-
r a t u franceze, cari ni strica limb'a si o facu neintielesu,
precum: a e p u i s á, a c o n f i á. Nu toti romanii au
amblatu la Parisu, ba chiaru si cei ce posedu limb'a
francesa si voiescu a scrie sèu a vorbi romanesce aru
trebui sè scia cá: a e p u i s á si a c o n f i á sunt es-
pasiunii corupte si neaudite nu numai intre romanii, ci
si in limb'a nostra literaria. Nu voimu inse a micsiorá
valorea opului prin acéste observatiuni, ci numai a aretá
unele sminte neiertate unui autoru, care voiesce a scrie
pentru publiculu romanu. Sè vorbimu cu romanii ro-
manesce.

*(Post'a aeriana de balone.) Ve-
diendu prusii cá francesiloru li succede a stá in core-
spundintia cu lumea de afara prin post'a aeriana de ba-
lone, venira mai antái la ide'a, de a-si procurá si ei
asemenea balone spre a incepe lupt'a si in aeru, dar',
precum se vede, acésta idee, cam ridicula, pana acum nu
s'a realizatu. Generalulu Moltke inse, ca totu-si sè impe-
dece pre francesi in sborulul loru, facu cunoscutu solda-
tiloru sèi ca, indata ce voru vedé unu balonu radican-
duse, sè pusec dupa elu, punendu totu-odata unu premiu de
25 taleri pentru celu-ce va prinde vre unu balonu. Si
intr'adeveru, soldatii prusieni, cari de atunci incoace nu
inceta de a privi totu spre ceriu, cum vedu unu balonu

radican-
duse, incepu a versá síroie de glontie d'upa olu,
incátu numai inualltimea cea mare pote scapá pre fran-
cesii de periculu amenintatoriu. „Frankfurter Ztg.“ ena-
reza, cá balonulu, cu care Gambetta a asitu d'in Parisu
in Tours, inca fu persecutatu de inimici, si cá Gambetta
fu chiaru ranitu la una mâna.

*(Francesi scapati.) Septeman'a tre-
centa sosira in Taus trei straini, d'intre cari numai unulu
vorbiá ce-va nemtiesce, sciricira, daca se afla inca pre
teritoriu bavaresu sèu boemu. Dupa-ce li se spuse cá
Taus este una cetate a Boemiei, marturisira, cá ei sunt
francesi fugiti d'in captivitate, ce'a ce se poteá vedé si
dupa uniform'a loru.

*(Horvatu), ministrulu de justitia, precum ni
spune „P. N.“, va cercetá in decursulu acestei lune Tran-
silvania. Ore ce pregatiri va face atare szolgabiró ma-
giaru pentru a-lu primí; nu cum-va, spre aducere a minte
vre unu P á l A l b e r t va mai maltratá si va bate pre
tieranii romani?

Sciri electrice.

Bucuresci, 9. oct. Regimulu nu vrè sè
primesca lini'a ferata Lemberg-Cerneuti-Iassi d'in
causa relei constructiuni si, firesce, nu vrè sè sol-
vesca nice quot'a garantiei de statu, ce ar' trebui
a se solvi acum pentru partea romana a liniei.

New York, 9. oct. Una proclamatiune a
presidintelui Grant opresce pre poterile belige-
rante a intrebuintia porturile americane spre pre-
gatiri de resbelu, ér' nãiloru loru de resbelu li
concede a petrece in porturi numai 24 ore.

Viena, 10. oct. Thiers conferá ieri mai
multe ore cu Beust si avè audientia la imperatulu.
Dupa media-di cercetá pre Taaffe, Potocky si An-
drássy, si asta-di va plecá la Florentia.

Roma, 10. oct. Pap'a este irreconciliabilu.
Londra, 10. oct. Se dñce, cá guvernulu
francesu a amènatu publicarea alegeriloru pentru
Constitnante, cari fure ordinate pre 16. oct., pana
candu intrega republic'a va fi in stare d'a efectui
alegerile.

Viena, 10. oct. „Tagespr.“ afla, cá Thiers
s'ar' fi esprimatu, cum-cá intre Prusia si Rusia
nu exista nice unu compromis, cá Rusia n'ar'
privi cu ochi buni la anesarca Lotaringiei si Al-
satiei. — Unu congresu european ar' fi pentru
Francia multu mai favorabilu, decátu negociatiu-
nile cu Prusia singura. — Agenti prusesci cum-
pera aici totu felulu de tirole cu ori-ce pretiu.

Berolinu, 10. oct. (Oficialu.) Unu esca-
dronu alu regimentulu 16 de husari fù atacatu
in noapte de 7 spre 8 octomvru in Ablis prin
tradare. Ablis fù dearsu, dreptu pedepsa. — Unu
corpu mai mare de francesi, care s'a fostu depar-
tatu de Loire fù imprasciatu de cátra prusi si ba-
varesi in 9. oct. la Etermps.

Londra, 10 oct. Una depesia d'in 8 oct.
a consulelui prusescu, contele Bernstorff, cátra
lordulu Granville sustiene, assertiunea, cá neutra-
litatea britanica este partiale pentru Francia, de
ora-ce de la 30 sept. incoace s'au expedatu 100.000
pusce d'in Anglia in Francia; fabricele d'in Bir-
mingham si Londra luera d'i si noapte; oficialii va-
mali lasa sè treca totu; Anglia este unu mare
arsenalu pentru Francia; Germania nu crede in
manifestatiunile de pace ale Angliei, de ora-ce An-
glia otera inamiculu mediu-loce, spre a prelungi
resbelulu.

Viena, 11. oct. Sciri d'in Chálons spunu,
cá una escorta cu tunuri de asediù fù atacata in
9. oct. pre drumulu d'intre Nanteuil si Meaux
de 2000 francieuri. Cu acésta ocaziune, prusii au
sufiritu perdiri insemnate.

Berolinu, 11. oct. Sa latitu faim'a, cá
Garibaldi va luá conducerea ministeriulu de res-
belu francesu.

Berolinu, 11. oct. Se anuncia oficial-
minte, cá guvernulu prusescu nu si-a aretatu nice
una data vointia, de a restaurá pre Napoleonu cu
ajutoriu armeloru germane. — Pre aici se vor-
besce, cá Bazaine are de cugatu a erupe spre
Belgia, a se interná acolo si, d'in cauza caotelui
presinte d'in Francia, a se conservá pentru eveni-
mentele ulterioare. Bombardarea Parisulu s'a amènatu
inca pre vre-o câte-va dñle, de ora-ce nu sunt
asiediate inca tote bateriele de asediù. — „Staats-
anzeiger“ publica unu memorandu alu guvernulu,
comunicatu degià mai multoru cabinetu, care
dñce: Guvernulu francesu a respinsu conditiunile
de armistitiu ale germaniloru; astu-feliu lupt'a, care
nu promite Francei nice unu prospectu, se va
continúa. Memorandulu face responsabilu pre gu-
vernulu francesu pentru urmárele inevitabile, dupa
ocuparea Parisulu, etc.

Berolinu, 11. oct. Unu corpu de trupe
amestecate sub conducerea generalulu Tann batù
in 10. oct. la Orléans una parte a armatei fran-
cesce de la Loire; 1000 fetiori devenira prinsii si 3

